

ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

імені БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені Богдана Хмельницького

«АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ОХОРОНИ БІОРІЗНОМАНІТТА ТА НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ В УМОВАХ ВОЄННОГО ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ЧАСУ»

МАТЕРІАЛИ

ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,
присвяченої 100-річчю Мелітопольського державного педагогічного
університету імені Богдана Хмельницького

28-29 ВЕРЕСНЯ 2023 РОКУ
ЗАПОРІЖЖЯ, УКРАЇНА

ЗМІСТ

ЗАГАЛЬНА БІОЛОГІЯ ТА БІОРІЗНОМАНІТТЯ

- Гришко В. М., Ахмедова В. В.** Особливості проростання насіння гібридів кукурудзи до сумісної дії сполук хрому, кадмію, нікелю та цинку 7
- Любка О. І.** Лишайники соснових насаджень в долині річки Камишина 9
- Nazimov S. S.** *Opatrum sabulosum* (Coleoptera, Tenebrionidae): current status of distribution in Europe and harmfulness to crops..... 12
- Павленко А. О.** Стан ценопопуляції *Cephalaria uralensis* Schrad. et Roem. et Schult на криворізьких залізородних відвалах..... 15
- Подорожний С. М., Брен О. Г., Брен О. А.** Сучасний стан галерейних лісів української частини Дунаю..... 17
- Сидоренко А. І., Ковальова Ю. А.** Вплив військових дій на популяцію баклана великого (*Phalacrocorax carbo*) в Азово-Чорноморському регіоні України..... 22
- Чипиляк Т. Ф., Зубровська О. М., Лінкевич О. О.** Перспективність використання квітничково-декоративних рослин в урболандшафтах Криворіжжя..... 25
- Шоль Г. Н.** Колекція рідкісних та зникаючих видів рослин степових екосистем України Криворізького ботанічного саду – об'єкт національного надбання..... 28
- Юхименко Ю. С., Бойко Л. І., Данильчук О. В.** Дендросозоекзоти в колекції голонасінних Криворізького ботанічного саду НАН України 31
- Яковлева-Носарь С. О., Ревука В. А.** Характеристика підліску балки Ушвива..... 34

ЕКОЛОГІЯ, ЗАПОВІДНА СПРАВА ТА ОХОРОНА ДОВКІЛЛЯ

- Пюрко О. Є., Борозенець А. В.** Морфофункціональний контент вегетативних органів ксерофітних рослин Приазовського регіону..... 37
- Василенко С. В.** Вплив на природу острова Хортиця в умовах воєнного часу..... 40
- Духній М. Я.** Основні чинники забруднення річки Золота Липа 43
- Дюжикова Ю. Ю., Демешко А. М.** Філософський погляд на вирішення екологічної проблеми..... 45
- Колесникова К. В., Колесников І. М., Кабар А. М.** Таксономічне різноманіття молюсків луків природного заповідника «Дніпровсько-Орільський»..... 50
- Красова О. О.** Нотатки щодо теорії та практики фіторекультивуації на Криворіжжі з погляду ноосферної парадигми..... 52

2. Юхименко Ю.С., Бойко Л.І., Данильчук О.В. Представники відділу *Pinophyta* в колекції Криворізького ботанічного саду НАН України. *Екологічні науки*. 2022. № 6(45). С. 167–172. doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.6-45.27.

3. The IUCN Red List of Threatened Species. Available at: <http://www.iucnredlist.org/>.

Характеристика підліску балки Ушвива **Characteristics of the undergrowth of the ravine Ushvyva**

Яковлєва-Носарь С. О.

кандидат біологічних наук, доцент

кафедри садово-паркового господарства

Хортицька національна академія, м. Запоріжжя, Україна

Ревука В. А.

студент 2-го курсу спеціальності «Садово-паркове господарство»

Хортицька національна академія, м. Запоріжжя, Україна

Байрачні ліси є явищем унікальним для степової зони, тому при проведенні екологічного моніторингу необхідно охоплювати всі їх компоненти, включаючи підлісок. Загальновідомою є важлива біогеоценологічна роль підліску. Зокрема, у байрачних лісах, де він покращує мікроклімат та запобігає розвитку ерозійних процесів на схилах байраків [1, с. 4], урізноманітнює склад дендрофлори, підвищує естетичні якості лісу, часто є кормовою базою для тварин і птахів, слугує місцем гніздування орнітофауни.

У зв'язку з вищезазначеним, метою даної роботи є дослідження густоти та життєвого стану підліску у балці Ушвива, де зростає байрачний ліс.

Балка Ушвива (Вошина) знаходиться у північно-східній частині острова Хортиця, який є ареною рекреаційної діяльності містян та туристів. Острів розташований у підзоні різнотравно-типчаково-ковилового Степу (південний Степ). Це широкий і, разом з тим, короткий байрак. Власне байрачний ліс балки

Ушвива формують природні фітоценози 6–9-го виділів 22-го кварталу лісонасаджень Національного заповіднику «Хортиця». Їх оточують штучно створені лісові культури 3-го і 4-го виділів, котрі виконують протиерозійну функцію [2, с. 8]. Здійснено суцільне перерахування підліску на чотирьох пробних ділянках, які репрезентують різні морфологічні частини балки (вершина, гирло та схили північно-східної і південно-західної експозицій). Площа кожної пробної ділянки становить 0,09 га.

Кількісні значення показників життєвого стану підліску розраховували за загальноприйнятою у лісівництві формулою (за числом екземплярів) [1, с. 5]:

$$C = \frac{100 \cdot n_1 + 70 \cdot n_2 + 30 \cdot n_3}{N}$$

Раніше нами був встановлений таксономічний стан підліску балки Ушвива, якій налічує 10 видів рослин, та його розподіл на території виділів 22-го кварталу [3, с. 60]. Слід зазначити, що підліскові породи здебільшого локалізуються у 6-му та 9-му виділах. На території 7-ого виділу (1,2 га) зростає сосна звичайна, а 8-го (0,1 га) – дуб звичайний та айлант найвищий, при цьому останній утворює густий підріст.

У складі підліску 6-го виділу домінує глід одноматочковий, а ближче до гирлової частини байраку (на межі з 7-им виділом) – жостір проносний. У 9-му виділі зростають численні екземпляри бирючини звичайної та карагани деревоподібної, решта видів представлені меншою кількістю особин.

Розрахунки густоти підліску показали, що на території 6-го виділу величина цього показника становить 924 шт./га, а 9-го – 611 шт./га.

Для порівняння, підлісок на схилі північної експозиції байраку Військовий Микільського лісництва Дніпропетровської області був густішим порівняно з нашими даними (тальвег – 1780, середня третина схилу – 1360, верхня частина схилу – 770 шт./га) [1, с. 11]. Це можна пояснити більшим перепадом висот у байраці Військовий, що сприяє формуванню різних лісорослинних умов, а також експозицією схилу, де проводились дослідження.

Як вже зазначалося раніше [3, с. 61], оцінка розмірної структури підліску балки Ушвива показала, що у 6-му виділі (схил південно-західної експозиції) переважає середній підлісок (його частка становить 46,11 %), а на схилі північно-східної експозиції – високий (55,17 %). Це свідчить про те, що навіть у такій відносно неглибокій балці, як Ушвива, на схилах різної експозиції складаються дещо відмінні мікрокліматичні умови, які впливають на ростові процеси підліскових порід.

Проведене обстеження виявило, що більша кількість особин підліску зростає у середній та нижній частинах схилів балки Ушвива, що пояснюється кращими лісорослинними умовами та віддаленістю від рекреаційних маршрутів.

Життєвий стан підліску як 6-го, так і 9-го виділів оцінюється як «здоровий», числові показники його індексу коливаються в діапазоні від 95,7 до 98,3.

Отже, підлісок у байрачному лісі балки Ушвива є негустим, його життєвий стан оцінюється як здоровий.

Література:

1. Бессонова В. П., Пономарьова О. А. Стан підросту і підліску штучного протиерозійного насадження байраку «Військовий» (Північний Степ України). Питання біоіндикації та екології. 2017. Вип. 22, № 1. С. 3–19.
2. Яковлева-Носарь С. О. Наслідки антропогенного впливу на дендрофлору балки Ушвива (о. Хортиця). *Питання біоіндикації та екології*. 2019. Вип. 24, № 1. С. 3–22. DOI 10.26661/2312-2056/2019-24/1-01
3. Яковлева-Носарь С. О., Ревука В. А. Стан підліску у байрачному лісі балки Ушвива. Сучасний стан лісівничої освіти та виробництва: виклики, проблеми та перспективи розвитку: матеріали І Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції. Бобровиця, 06.12.2022 р. Бобровицький фаховий коледж ім. О. Майнової НУБіП, 2022. С. 59–61.